

67-72-99/1
30.04.21

*У спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.19
Національного університету
«Львівська політехніка»*

79013, м. Львів,
вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**доктора юридичних наук, професора Христинченко Надії Петрівни на
дисертаційне дослідження Капуш Інни Ігорівни
«Адміністративно-правове регулювання інформатизації у сфері освіти»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження. Останні десятиліття світоправового становлення ознаменувались інтенсивним розвитком інформаційних технологій та упровадженням їх у всі сфери життєдіяльності суспільства. Нині не можуть не вражати можливості, котрих людство досягло у сфері інформатизації, телекомунікації та інформаційних технологій, в отриманні, поширенні та швидкості доставки різноманітної інформації. Глобальні інформаційні системи та інформаційні технології створюють інформаційне середовище, де майже відсутні державні кордони, обмеження на інформаційні впливи та на поширення інформації. Сучасні інформаційні технології дозволяють контролювано встановлювати інформаційні відносини та впливати на інформаційний простір. Інтернет суттєво змінив методи доступу до інформації та її поширення. Ця мережа, порівняно з іншими засобами масової комунікації, передбачає значно ширші можливості для реалізації права особи на вільне

збирання, зберігання, використання і поширення інформації.

В умовах зростання значення інформації і комунікації в людському житті та формування інформаційного типу суспільного розвитку мета формування єдиного освітнього простору в рамках усієї світової спільноти набуває першочергового значення. Виходячи з цього, актуальність досліджень сучасних змін освітньої системи обумовлена, з одного боку, не тільки необхідністю вивчення нового стану освіти, але і не менш істотною потребою визначення перспектив та напрямків її розвитку.

Сьогодні найактуальнішим питанням постає модернізація освіти, яка визначається науковцями не лише як перебудова деяких істотних складових освітнього процесу, а як специфічна форма управління розвитком освіти, яка дозволяє системно змінювати структуру, зміст і організацію освітнього процесу в цілому.

Саме тому дисертаційну роботу Капуш І.І., цілком можливо вважати такою, що вирізняється актуальністю, має наукове та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень зумовлений логічною і раціональною структурою дослідження, що відображає окремі складові адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, поділених на вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Дисертаційна робота, є достатньо методологічно збалансованою, оскільки положення наукової новизни, висновки належно обґрунтовані та об'єктивні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій досягнуто дисертантом за рахунок використання комплексу загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання з метою вирішення поставлених завдань дослідження, опрацювання достатньої кількості інформаційних джерел,

здійсненою апробацією одержаних результатів.

Мета дисертаційної роботи відповідає поставленій дисертантом науковій проблемі, а саме комплексному дослідженні питання адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти, аналізі та узагальненні теоретичних і практичних проблем та розробці відповідних теоретичних положень і науково обґрунтованих методичних і практичних рекомендацій щодо удосконалення законодавства у досліджуваній сфері.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Положення наукової роботи ґрунтуються на об'єктивних теоретичних дослідженнях, висновки є обґрунтованими та базуються на власних судженнях автора.

Дисертація Капуш І.І. вміщує низку елементів новизни. Серед найбільш значимих положень та висновків, що є новими для юриспруденції, варто виокремити наступні:

– переважна більшість сучасних проблем, пов'язаних з формуванням інформаційного суспільства, є комплексними і вимагають для свого аналізу міждисциплінарного підходу, який бере свій початок на рівні конкретного вузу або іншого освітнього закладу. Природно, що в зв'язку з цим виникає необхідність більш ґрунтовного дослідження ролі інформації в розробці нових тенденцій формування суб'єктів освітнього взаємодії;

– інформатизацію освіти охарактеризовано як чинник інноваційного поступу держави, згідно з яким віртуальні тенденції в освіті проявляються в тому, що нині постійно виникають нові високорозвинені інформаційно-комунікаційні технології, електронні послуги, соціальні мережі. Інтернет набуває все більш глобального впливу, охоплюючи всі сфери життєдіяльності суспільства. Формується інформаційно-комунікаційна єдність і різноманіття людської цивілізації. Нові високі технології змінюють свідомість людини, його світорозуміння, повсякденне життя, починаючи з часу промислової революції,

роблячи більшість використовуваних нами продуктів і послуг більш дешевими і якісними. Вказані принципи також є ключовими для застосування ІКТ в освіті, де мета повинна полягати в підвищенні якості, ефективності та доступності навчання для кожного;

– констатовано, що переважна більшість сучасних проблем, пов'язаних з формуванням інформаційного суспільства, є комплексними і вимагають для свого аналізу міждисциплінарного підходу, який бере свій початок на рівні конкретного вузу або іншого освітнього закладу. Природно, що в зв'язку з цим виникає необхідність більш ґрунтовного дослідження ролі інформації в розробці нових тенденцій формування суб'єктів освітньої взаємодії. Віртуалізація життя, притаманна інформаційному суспільству, насамперед, проявилася в освітній сфері, тобто студент не тільки не потребує вчителя і однолітків для отримання нової інформації та її обробки, а й поступово розриває всі комунікаційні зв'язки, оскільки вони створюють перепони на шляху до конструювання особистого освітнього простору;

– визначено, що стратегічний набір інструментів стійкої реалізації екологічної безпеки органами публічної влади повинен базуватись на засобах адміністративного та контрольного впливу: стандартах, ліцензіях; контролі в місцях забруднення; реалізації принципу невідворотності відшкодування завданої шкоди забруднювачем;

– Окреслено напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти. Базисом віртуальних тенденцій сучасності є інновації в освітній сфері. Цілком природно, що інновація, яка спричинила нові зрушення, створює умови для інноваційного процесу, який має свою специфіку в освіті. Відзначено, що інноваційний процес в освіті – це процес вдосконалення освітньої практики, розвитку освітніх систем на основі нововведень. Потреба у виробленні нових підходів до цієї проблеми в умовах максималізації поширеності інформаційних технологій детермінована, насамперед, хаотизацією величезних потоків інформації, що збільшується в геометричній прогресії. Нові технології формування суб'єктів освітньої

взаємодії під впливом інформаційних технологій детермінуються також тим фактом, що інформаційно-трансляційна функція освіти відходить на його периферію, а на пріоритетне місце виходить творча, інноваційно-розвиваюча основа, що сприяє прийняттю рішень щодо виходу з кризових ситуацій;

– обґрунтовано, що модернізація української освіти повинна не тільки враховувати попередній досвід, але і нові тенденції, які містить інформатизація. Великий вплив на освіту відображають не тільки якість і кількість самої інформації, але і швидке вдосконалення її носіїв. Інформаційно-комунікаційні технології активно впроваджуються у вітчизняний освітній простір, що зазнає метаморфоз. Констатовано, що інформаційно-комунікаційні технології – це комплекс процесів і методів роботи з інформацією, що охоплюють пошук, обробку, зберігання, надання, поширення інформації, а також способи їх втілення у життя.

Сформульовані дисертантом висновки відповідають завданням дослідження, відображають у стислій формі результати дослідження.

Дисертація Капуш І.І. є завершеною роботою, результати якої можуть знайти своє практичне впровадження у науково-дослідній, правотворчій, правореалізаційній сферах, а також безпосередньо у навчальному процесі.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї положень дисертаційного дослідження були апробовані на науково-практичних заходах упродовж 2016-2020 років. Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено в 13 публікаціях, серед яких – шість статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, дві – у періодичних виданнях іноземних держав, п'ять – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та зауваження до нього. Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься певна кількість спірних, недостатньо обґрунтованих та узгоджених положень, які можуть стати

підґрунтям для наукової дискусії та слугувати напрямами подальшої розробки цієї проблематики. Зокрема:

1. У підрозділі 1.2 автор зазначає, що сьогодні існує багато визначень сутності інформаційного суспільства, в залежності від мети, яку ставить науковець, досліджуючи ту чи іншу складову цього суспільства. Якщо умовно поєднати ці спроби, то можна зазначити, що у соціально-філософських дослідженнях існує що найменш три підходи. Перший підхід найпростіший: перелічення характеристик, які відрізняють цей тип суспільства від усіх інших, тобто визначення тих нових переваг та «бонусів», що надає нам інформатизація. Другий підхід полягає у визначенні структурно-функціональних змін, коли інформаційне суспільство розглядається як наступна ланка (стадія, формація) в історичному розвитку людства. Третій підхід поєднує два попередніх у визначенні інформаційного суспільства, як безумовно безальтернативного етапу розвитку людства, при якому всі сфери життєдіяльності людини піддаються інформаційному впливу та змінюють власні істотні характеристики, а інформація стає головним соціально-економічним чинником, домінуючим об'єктом виробництва і споживання. Але, зі змісту дослідження залишається незрозумілим, прихильником якого підходу є дисертантка.

2. У підрозділі 1.4 «Інформатизація освіти як чинник інноваційного поступу держави» дисертантка зазначає, що інновації в освіті можуть бути спеціально спроектованими, розробленими або випадково відкритими в порядку педагогічної ініціативи. Інакше кажучи, інновація є штучно організованим процесом, спрямованим і керованим для досягнення певного результату, що особливо яскраво проявляється саме в освіті.

Вказане, на нашу думку, є дискусійним за рядом напрямів. У зв'язку з тим, що у тексті не конкретизовані вказані положення, доцільно обґрунтувати позиції авторки із зазначеного питання.

3. У підрозділі 2.3 «Аналіз практики зарубіжних країн щодо запровадження процесу інформатизації в освіті» наголошено на тому, що

Україна знаходиться на початку створення інформаційного суспільства, у зв'язку з тим, що основна частина знань, інформації та інтелектуальних технологій надходить з-за кордону: з США, Західної Європи і Японії. Відповідно до цього, фундаментальною задачею системи освіти є підготовка молоді до життя в надзвичайно мінливих соціальних умовах, оскільки відставання в сфері інформатизації загалом і в самій системі освіти зокрема, у будь-якій точці може стати історично незворотнім і некомпенсованим. Хотілося б на прилюдному захисті почути позицію авторки щодо напрямків реалізації освітньої підготовки молоді до таких швидкоплинних умов розвитку суспільства.

4. У роботі проведено ґрунтовний аналіз практики зарубіжних країн щодо запровадження процесу інформатизації в освіті, узагальнюючи яку можна стверджувати, що освіта є ключовим елементом в їх культурному, економічному і соціальному розвитку. Авторка зазначає, що швидкий розвиток апаратного і програмного забезпечення для процесу освіти не планує уповільнити своє зростання.

На нашу думку, у даному контексті дисертантці варто було більш поглиблено дослідити адміністративно-правові механізми та засоби адаптації зарубіжного досвіду освітньої інформатизації до сучасних освітніх реалій нашої країни, враховуючи стан національного законодавства у інформаційній та освітній сферах.

5. Вважаємо, що дисертантці варто було б розглянути адміністративно-правові аспекти інформатизації освіти у світлі діяльності Державної служби якості освіти, яка покликана модернізувати освітню діяльність в нашій державі і вивести її на якісно новий рівень.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Висловлені зауваження не перешкоджають позитивному ставленню до виконаної Капуш І.І. наукової дослідницької роботи, а здійснений автором

творчий пошук заслуговує на повагу і позитивну підтримку.

Рецензована дисертація вирішує конкретну науково-прикладну проблему, містить раніше не захищені положення, які є особистими напрацюваннями автора, мають наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку проблематики адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти, та загалом адміністративно-правової науки.

На підставі викладеного вважаю що дисертація Капуш Інни Ігорівни на тему: «Адміністративно-правове регулювання інформатизації у сфері освіти» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка за своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, рівнем наукової та практичної значущості отриманих результатів, а також за кількістю та обсягом публікацій відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а також вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40. Відтак, Капуш Інна Ігорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

Професор кафедри кримінального права та процесу,
і правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету,
д.ю.н., професор

Надія ХРИСТИНЧЕНКО

